VAN ZOYS TOT SOEST

Tijdschrift van de „HISTORISCHE VERENIGING SOEST„

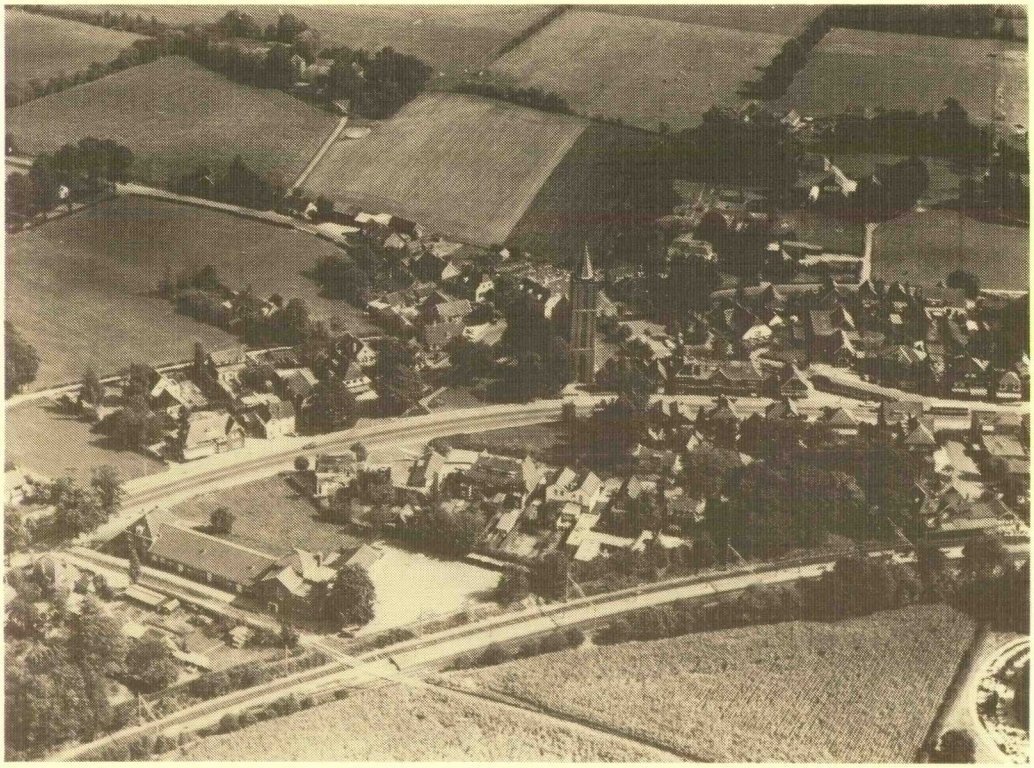

2e jaargang, nr 2, herfst 1981

Omslagfoto werd ter beschikking gesteld
door "Foto van Oosten" te Soest.

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:
Voorzitter : G. van den Beemt
Secr.-Penningm.: P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Overige leden, vertegenwoordigers werkgroepen:
Mr. E.A. Bánki, Hildebrandlaan 29, Soest
A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:
Eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
Leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
Vormgeving : F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.
Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie is voor 1980 vastgesteld op vijf en twintig gulden.
Betaling op de rekening van de Historische Vereniging Soest, bij de Rabobank te Soest no. 3599-02235.
Gironummer van de Rabobank is 212775.

UITNODIGING voor een EXCURSIE naar de Nederlands Hervormde Kerk te Soest

Op zaterdag 19 september a.s. organiseert onze vereniging - dank zij de medewerking van de Commissie Kunstvoorwerpen Oude Kerk - een bezoek aan de uit omstreeks 1350 daterende N.H. kerk aan de Torenstraat te Soest.

Ons lid - de heer Elias de Bree - zal een deskundige toelichting op de bouw, de restauraties, de grafzerken, de rouwborden en andere wetenswaardigheden verzorgen.

Uiteraard staat de deelneming aan deze excursie uitsluitend open voor onze leden. Introductie is toegestaan; daarbij hoopt het bestuur dat de introducé's zich na afloop van de rondgang zullen melden als lid van onze vereniging.

U wordt om half elf des morgens verwacht in het portaal onder de toren.

Verklaring:

1 Toren
2 Schip
3 Koor
4 Doorgang } Anno 1958
5 Konsistorie } Anno 1958
6 Kansel
7 Avondmaalstafel
8 Doopvont
9 Grafsteen C.S.T. Webber-Bokwah
10 Grafsteen Isaak Inssen, gever van een klok

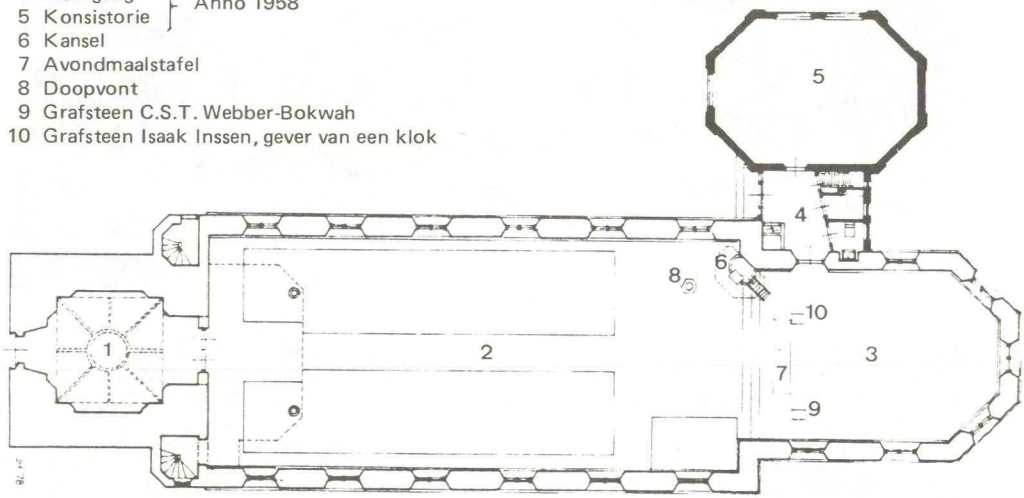

Plattegrond

ONZE OUDHEIDSKAMER

U hebt onze uitnodiging om eens een kijkje te komen nemen in de boerderij aan de Ferdinand Huycklaan 18 te Soest ontvangen. In die mooie boerderij willen wij onze oudheidskamer gaan opbouwen.
Wie zijn dan wel die "wij"? zult u zich afvragen. Welnu, dat is op de eerste plaats de "Stichting Oud Soest"; een geheel aparte rechtspersoon, los van onze vereniging. Deze stichting organiseerde in het verleden, toen onze vereniging nog niet bestond, de tentoonstellingen "Oud Soest".
Daarbij kwam elk jaar de wens naar voren over een ruimte te kunnen beschikken, waar permanent zou kunnen worden geëxposeerd en waar al het reeds verzamelde, dikwijls kostbare materiaal, dat tot nu toe her en der verspreid ligt opgeslagen bij particulieren en bij de gemeente, veilig kon worden opgeborgen.
Toen zich dan ook na herhaalde pogingen elders, de gelegenheid voordeed de boerderij aan de F.H.laan 18 te huren, heeft de stichting de knoop doorgehakt en is zij met de eigenaar een huur-overeenkomst aangegaan.

Dat is heel gemakkelijk gezegd, ... maar dan komen eerst de zorgen! De huur moet worden opgebracht, er dient te worden gezorgd voor verlichting, verwarming, beveiliging, onderhoud enz. enz. Dat kost veel geld.
De stichting heeft daarop enige gegadigden benaderd, waaronder onze historische vereniging, met de vraag of bij onze vereniging belangstelling zou bestaan aan dit project deel te nemen. In de dit voorjaar gehouden algemene ledenvergadering is toen met algemene stemmen besloten medewerking te verlenen voor een deel van het pand in onderhuur over te nemen.

De genoemde stichting is en blijft naar buiten voor het geheel aansprakelijk, zodat de lasten voor de vereniging beperkt blijven tot de met de stichting overeengekomen bijdrage in de hoofdhuur.
Ook het college van B & W van Soest werd benaderd met een verzoek om financiële medewerking. Het College liet bij brief van 22 juli jl. weten, dat men daar "het streven om tot een oudheidskamer ten behoeve van de gemeente te komen zeker weet te waarderen". Een verzoek om financiële medewerking werd niet afgewezen, maar afhankelijk gesteld van het verkrijgen van een belangrijke bijdrage in de exploitatiekosten van de zijde van het particulier initiatief en het bedrijfsleven. Met andere woorden: de gedachte rond het stichten van een oudheidskamer moet aantoonbaar leven onder de ingezetenen van Soest. Wanneer dat is gebleken, zou met vrucht een beroep kunnen worden gedaan op de Raad van de Gemeente te besluiten het streven eveneens te subsidiëren.
Door de Winkelkring "Hartje Zuid" die september het eerste lustrum viert, werd reeds medewerking toegezegd. Iedere klap op de "Kop van Jut" levert een bijdrage op voor de Stichting Oud Soest. Dat is spontaan en wij vertrouwen erop, dat van nog meerdere kanten medewerking komt.

Wat kunnen de leden van de Historische Vereniging nu doen?
Wat kan iedere burger van Soest die het bewaren van het weinige dat ons nog rest uit vroeger jaren ter harte gaat nu doen?

Heel eenvoudig dat: samen de schouders onder dit project zetten!
U wordt gevraagd om geld in de vorm van een vaste jaarlijkse bijdrage.
Met deze toezeggingen - wellicht voor meerdere jaren - kan dan sprake zijn van een garantie-fonds. Met uw toezeggingen kan de belangstelling van het particulier initiatief worden gedemonstreerd.

Niet alleen geld is daarbij belangrijk, maar ook uw toezegging tot daadwerkelijke hulp bij de opbouw door arbeid of beschikbaarstellen van materiaal.
Toe, stel de Stichting Oud Soest en de Historische Vereniging Soest niet teleur. Werk mee, het is alleszins de moeite waard.

Om het voor u wat overzichtelijker te maken hebben wij de secretaris van de Historische Vereniging Soest bereid gevonden tijdelijk ook het secretariaat van de Stichting Oud Soest waar te nemen.
Laat daarom vandaag nog wat horen aan het adres van de secretaris:
de heer P.J. van den Breemer,
Vosseveldlaan 21, Soest
telefoon 02155 - 13910

In de krant van 4 april 1922 staat te lezen:
Met ingang van zaterdag is de melkprijs te Vlaardingen tot 10 cent per liter verlaagd. In Muiderberg is de prijs van de melk van 16 cent tot 12 cent afgeslagen. Wanneer volgt het brood?

Ten gevolge van het gebrek aan aardappelen en het invoerverbod van sinaasappelen is een scheurbuik-epidemie uitgebroken onder kinderen in Wenen. De geneesheren eisen vrije invoer van sinaasappelen als het beste middel tegen scheurbuik.

WIE KAN DEZE BOERDERIJ THUISBRENGEN ?

Dat was het opschrift bij een foto, welke de eerste pagina van het lentenummer van ons tijdschrift (1ste. jaargang, nr. 4, lente 1981) sierde.

Met het plaatsen van dit bijzonder fraaie wintergezicht is het bestaansrecht van onze historische vereniging bewezen!

Er is nl. geen enkele goede oplossing bij de redactie binnengekomen. Dat is jammer, want hieruit blijkt, dat veel waardevolle historische plekjes in onze gemeente volkomen onbekend zijn.
De afbeelding betrof echter de boerderij "'t Klooster", gelegen tussen de Eemweg en de Peter van den Breemerweg. In het daarbij liggend bouwland werden in oktober jl. restanten van het voormalige klooster "Mariënburg" opgegraven.
Zie "Van Zoys tot Soest" 1e jrg. nr. 3, winter 1980/81, pag. 17 e.v.

SOESTER VOLKSVERHAAL overgenomen uit de verzameling VOLKSVERHALEN UIT GOOI- en EEMLAND en van de WESTELIJKE VELUWE, opgetekend door E. Heupers (nr 2297)

Nou zal ik je eens vertellen wat ik gevoeld heb. Op de Beukenlaan op Soest, doar had je vroeger een paar boerderijen bij mekaar stoan. Ik was 's oavonds om negen uur nog bij boer Stalenhoef met de hondekar, dat was een van die boeren doar. Ik ging weg en reed de steeg af om zo op de weg te komme.
Noe was het een slechte weg met an twee kanten zand. Ik probeerde midden op de weg te rijden, maar ik kon niet op de stroat komen. 'k Dacht: "Wat is dat?" Ak noar de stroat toe wilde liep het wiel van de kar vast. Iedere keer ak 't probeerde liep 't wiel vast. Dan mot ik is kijken wat er an het wiel mankeert en ik er of. Meer niks, 't wiel droaide gewoon, 't schoot zo los.
Er mankeerde niks an toen ik het onder handen had. Zo niks an te zien.
Meer ik zat nog niet op de kar of 't was weer 't zelfde. 't Was niet of 't wiel wier vastgehouden. Toen kwam Sukkel doar an en die zeit: "Jij mag doar niet op die weg, want er komt een stoatsie voorbij".
Sukkel had het al gezien, die was helderziend. Dat heb ik meegemaakt en zelf gevoeld, dat dat wiel van me hondekar wier vastgehouden.

DE KONINKLIJKE STANDAARD

Is het u ook opgevallen, dat sedert de abdicatie van Koningin Juliana op 30 april 1980 de onderscheidingsvlag op paleis Soestdijk is gewijzigd?
Korte tijd heeft de bij K.B. van 8 november 1909 t.b.v. H.K.H. Prinses Juliana vastgestelde vlag weer dienstgedaan, maar thans wordt een geheel nieuwe vlag gevoerd.

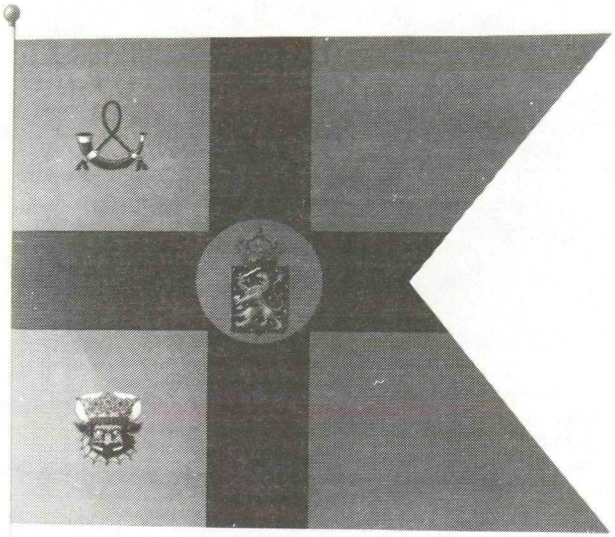

Vlag 1909

Wij hebben ter zake ons licht opgestoken bij de Directeur van het Koninklijk Huisarchief, die zo welwillend was ons uitgebreide documentatie te zenden. Voor leden van onze vereniging en de overige inwoners van Soest en de regio lijkt het mij interessant hierover wat meer te weten.
Bij K.B. van 27 augustus 1908 - houdende nadere vaststelling van de Koninklijke Vlag en van onderscheidingsvlaggen voor de Leden van het Koninklijk Huis, werd bepaald, dat:
" De door Ons te voeren vlag is een vierkante vlag van oranje kleur,
" in vier vakken verdeeld door een over het midden geplaatst
" staand vierarmig kruis van Nassausch blauw, ter breedte van
" 1/5 van de zijden van de vlag, met in het midden van het kruis
" Ons wapen, zoals dit is vastgesteld bij Artikel 1 van Ons besluit
" van 10 Juli 1907, staatsblad no. 181; het schild gedekt door de
" Koninklijke Kroon en omhangen door de versierselen (lint met orde-
" teeken) van het Grootkruis der Militaire Willemsorde; de boven- en
" onderzijde van het wapenschild liggende in de lijnen der boven- en
" onderzijde van den horizontalen arm van het kruis;
" voorts in het midden van elk der vier door het kruis gevormde
" oranje vlakken een jachthoorn van azuur, gesnoerd en geopend van
" keel, beslagen met zilver (Oranje)".

De hierboven beschreven standaard werd gevoerd door achtereenvolgens H.M. Koningin Wilhelmina, haar dochter Koningin Juliana en thans door haar kleindochter H.M. Koningin Beatrix.

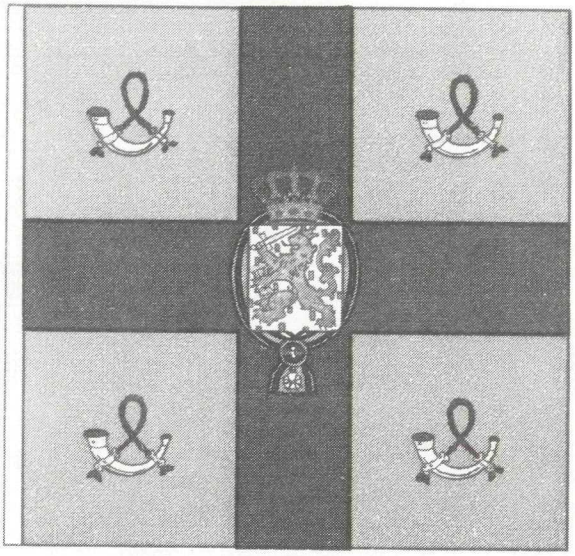

Koninklijke standaard

Nederland en zijn Koninklijk Huis voeren dezelfde symbolen. Dit is een uniek verschijnsel, dat in geen ander land voorkomt.
De symboliek, welke wij in standaard en wapen tegenkomen, tekenen het karakter van de tijd (ca. 1815) waarin zij zijn ontstaan.
Kruisen komen in vlaggen en wapens dikwijls voor, evenals andere op het godsdienstig leven in vroeger eeuwen betrekking hebbende afbeeldingen.
Zijn de wapens met kruisen als die van Amersfoort, Utrecht en Bunschoten niet de herinnering aan de nauwe banden tussen kerk en maatschappelijk leven tijdens de middeleeuwen, welke gevoelens kunnen worden teruggevoerd op de invoering van het christendom door Willibrordus, Ansfridus e.a.
Ook het wapen van Eemnes met de drie bisschoppelijke hoofden van zilver tekent de sterke band tussen kerk en dagelijks leven.

Dit wapen is in de middeleeuwen als waarschuwing door de bisschop van Utrecht aan de bewoners van Eemnes opgelegd als straf voor herhaalde ontrouw aan het gezag van de bisschop. 4)
Het huidige wapen van Baarn - om nog even dicht bij huis te blijven - met de afbeelding van St. Nicolaas - kan tot ver in de middeleeuwen worden nagetrokken. De oudste afdruk hiervan (1443) bevindt zich in het gemeente-archief van Amersfoort op een overeenkomst die Baarn met de stad Amersfoort sloot met betrekking tot de bijdrage van Baarn aan de versterking van de stadswallen. 5)

In het oude wapen van de vorsten uit de linie Nassau-Dietz komt ook het blazoen van de duitse orde voor, nl. een zwart kruis op zilver. Dit kruis herinnert aan het deelnemen van deze Nassauërs aan de kruistochten.
Het is dan ook goed te verklaren, dat de Nederlandse Koninklijke Familie kruisen heeft aangebracht in hun vlaggen en de kleuren van die vlaggen ontleend heeft aan die van het Nassause en het Oranjehuis.
De leeuw zou ook reeds tijdens de kruistochten zijn ontstaan als

wapenfiguur. De door de leeuw vastgehouden zeven pijlen en het zwaard zijn ontleend aan het Statenwapen en herinneren aan de Unie van Utrecht. 1)
De op de Koninklijke Standaard voorkomende hoorns zijn het symbool van de Heren van Oranje en aan deze hoorns zijn ook weer de kleuren van onze Nederlandse vlag ontleend (keel - zilver en azuur).
Ik noemde hierboven de samenloop van de symbolen van Nederland en het Koningshuis "een uniek verschijnsel"; dit is nog te zwak uitgedrukt.
Deze verwevenheid is een uitstekend voorbeeld van de heraldische ontwikkeling gedurende vele honderden jaren.
Het Besluit van 8 november 1909 houdende vaststelling van de onderscheidingsvlag voor Hare Koninklijke Hoogheid Juliana, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg luidt als volgt:
" Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden,
" Prinses van Oranje Nassau, enz. enz. enz.
" gezien artikel 27 van de Grondwet;
" Het wenschelijk achtende eene onderscheidingsvlag vast te stellen
" voor Onze geliefde Dochter, Hare Koninklijke Hoogheid Juliana,
" Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg;
" Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:
" De door Hare Koninklijke Hoogheid Juliana, Prinses van Oranje
" Nassau, Hertogin van Mecklenburg te voeren vlag is een langwer-
" pige vlag van oranje kleur, waarvan de hoogte 5/6 van de lengte
" bedraagt, driehoekig uitgesneden over 1/3 van de lengte van de
" vlag; in vier vakken verdeeld door een staand vierarmig kruis van
" Nassausch blauw, ter breedte van 1/5 van de hoogte der vlag, het
" midden van het kruis liggende op 5/12 van de lengte der vlag, ge-
" rekend van de broekzijde; in het midden van het kruis een medail-
" lon van oranje kleur, ter middellijn van 3/4 van de lengte van de
" vlag, waarop geplaatst Ons wapen zooals dit is vastgesteld bij het
" Koninklijk Besluit van den 10den Juli 1907 (Staatsblad no. 181),
" nader gewijzigd bij het Koninklijk Besluit van den 13den Juli 1909
" (Staatsblad no. 271); het schild gedekt met de Koninklijke Kroon;
" in het bovenste oranjevak aan de broekzijde een jachthoorn van
" azuur, gesnoerd en geopend van keel, beslagen van zilver (Oranje);
" in het onderste oranje vak aan de broekzijde een aanziende stie-
" renkop met afgerukt halsvel van sabel, gehoornd van zilver, ge-
" tongd van keel en gekroond met eene driebladige kroon van goud
" (Mecklenburg).
" Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn belast met de uit-
" voering van dit Besluit, dat in de Staatscourant en in het
" Staatsblad zal worden geplaatst.
" Het Loo, den 8sten November 1909.

Wilhelmina.

" De Minister van Oorlog,
W. Cool.
" De Minister van Marine,
J. Wentholt

Uitgegeven den vijftienden Januari 1910
De Minister van Justitie,
Nelissen

Dit K.B. bevat dus de juiste heraldische omschrijving van de door Prinses Juliana vòòr 1948 gevoerde onderscheidingsvlag.

Ook thans kàn deze vlag worden gevoerd, zij het, dat H.K.H. desgewenst ook gebruik kan maken van een hieronder te omschrijven gecombineerde onderscheidingsvlag.

Ter toelichting:
de "broekzijde" van een vlag is de zijde waaraan de vlag is bevestigd aan de vlaggemast.
"azuur" is blauw; "gesnoerd en geopend van keel" geeft aan, dat de jachthoorn voorzien is van een rood snoer/koord en zowel het mondstuk als de uitgang rood "gevoerd" zijn; "een aanziende stierenkop met afgerukt halsvel, van sabel" enz. geeft aan, dat sprake is van een "rencontre de taureau", wat gezegd wordt voor dieren met de kop naar voren, zulks in tegenstelling tot b.v. omgewend naar links of rechts, dan wel toegewend of afgewend; de laatste twee begrippen, indien twee dieren elkaar aanzien, resp. elkaar de rug toekeren. 2) Het afgerukte halsvel is getand, in tegenstelling tot het afgehouwen halsvel. In de heraldiek spreekt men ook wel van "arraché". Sabel geeft de kleur "zwart" aan. De "driebladige kroon" symboliseert het Groot Hertogdom Mecklenburg.

Met deze toelichting zijn wij dan weer verder doorgedrongen in het heraldisch taalgebruik. 3).

Aan het K.B. van 18 juni 1937 ontlenen wij met betrekking tot de door Z.K.H. Prins Bernhard te voeren vlag, dat deze is:
" een langwerpige vlag waarvan de hoogte 5/6 der lengte bedraagt;
" in vier vakken verdeeld door een over het midden geplaatst
" staand vierarmig kruis van oranje kleur, ter breedte van 1/5 van
" de hoogte der vlag; in het midden van het kruis Ons wapen, zoo-
" als dit is vastgesteld bij Artikel 1 van Ons besluit van 10 juli
" 1907, Staatsblad no. 181; het schild gedekt door de Koninklijke
" Kroon; de boven- en de onderzijde van het wapenschild liggende
" in de lijnen der boven- en onderzijde van den horizontalen arm
" van het kruis; het bovenste vak aan de broekzijde en het daarte-
" genoverliggende onderste vak van azuur, waarin een klimmende
" rechtsgewende leeuw van goud, gekroond met een kroon van drie
" bladen en twee parelpunten van hetzelfde, getongd en genageld
" van keel, in den rechter voorklauw opgeheven houdende in schuin-
" linkschen stand een ontbloot Romeinsch zwaard van zilver, met
" gevest van goud en in den linker een bundel van zeven pijlen
" van zilver met punten van goud (Nederland); het onderste vak
" aan de broekzijde en het daartegenoverliggende bovenste vak van
" zilver, waarin een roos van keel, geknopt en gepunt van goud
" (Lippe).

Wat is nu de nieuwe vlag voor <u>gemeenschappelijk</u> gebruik welke <u>desgewenst</u> kan worden gevoerd door Hunne Koninklijke Hoogheden Prinses Juliana en Prins Bernhard der Nederlanden en welke vlag u momenteel geplaatst ziet op paleis Soestdijk, wanneer Prinses en Prins thuis zijn?

Welnu, ook dit is een vlag van de bekende afmetingen: hoogte 5/6 maal de lengte, in vier vakken verdeeld door een over het midden gaand blauw kruis (ter breedte van ook weer 1/5 van de hoogte), in het midden beladen met een oranje schijf waarop het Koninklijk wapen overeenkomstig K.B. van 23 april 1980, nr. 3, artikel 1, gedekt met de Koninklijke Kroon; de armen van het kruis ter zijde omgeven door een oranje zoom (ter breedte van 1/4 van de armen van het kruis) en aan de buitenzijde afgezet met een smalle witte zoom.

De vakken: aan de broekzijde boven oranje met een blauwe jachthoorn, zilver beslagen, geopend en gemond, rood gevoerd en gesnoerd; vluchtzijde boven blauw met de leeuw uit het Koninklijk wapen; broekzijde onder oranje met een aanziende zwarte stierenkop, gekroond met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels, gehoornd van zilver en rood getongd; en tenslotte het vlak aan de vluchtzijde onder uitgevoerd in zilver (= wit) met een rode roos, geknopt en gepunt van goud.

Ik hoop, dat deze gemeenschappelijke vlag nog vele jaren het symbool mag zijn van de goede gezondheid van onze Prinses en Prins.

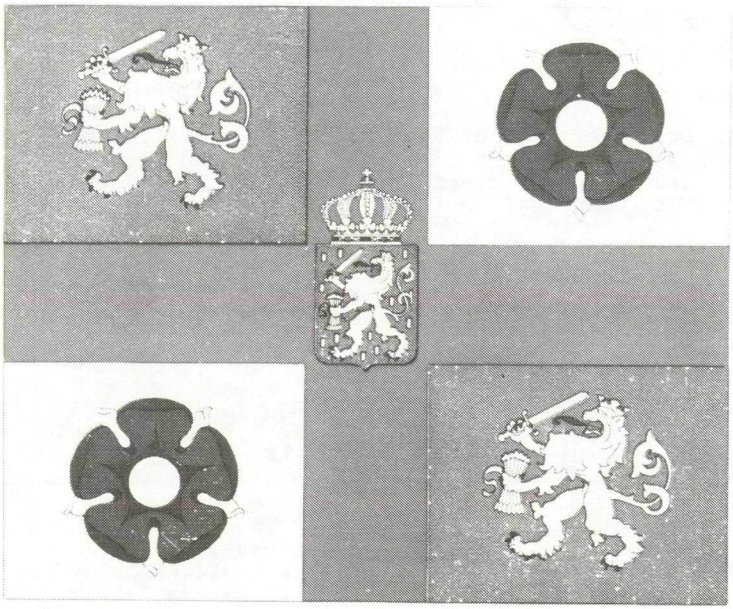

Vlag Prins Bernhard

In een kort, volgend artikel hoop ik in te gaan op het wapen en de vlag van Z.K.H. Prins Claus der Nederlanden.

F.S.I. Knaapen.

1) Wapens, vlaggen en zegels van Nederland, door T. van der Laars 1913
2) Heraldische Encyclopedie, door Jhr. J.L.M. Graafland 1932
3) Van Zoys tot Soest, jrg. I nr. 4 blz. 16
4) Nederlandsche Heraldiek, door T. van der Laars 1924
5) Beeld van Eemland, door E. Heupers 1968

HERALDIEK EN GENEALOGIE

Het lijken twee van elkaar losstaande onderzoekgebieden, maar toch zijn heraldiek en genealogie zo nauw verweven, dat zij elkaar aanvullen en vaak ontbrekende gegevens kunnen opleveren betreffende niet vermoede verwantschappen, beroepen en ouderdom van geslachten.
In de tien jaar dat ik bezig ben met het onderzoek naar mijn afstamming kwam ik ook in aanraking met de heraldiek en de daarmee samenhangende problemen.
Vrijwel elke amateur-genealoog kan uit eigen ervaring weten, dat met name de schrijfwijze van een naam nog al eens kan veranderen. Zelfs in het huidige cumputer-tijdperk is dat nog niet uitgesloten!
Door kleine vergissingen kunnen in één familie en zelfs binnen één gezin meerdere versies van een (achter)naam voorkomen.
Dat dit ook in de heraldiek mogelijk is, was bekend; maar in één eeuw vijf mij bekende versies is wat teveel van het goede.
Het eerste wapen dat ik tegenkwam was een onderdeel van een in opdracht vervaardigde genealogie van de familie Smit(s). 1)

De genealoog/heraldicus heeft - naar later bleek - teveel vastgehouden aan de naam, die duidelijk in de richting van een beroep wijst. Dit temeer, daar mijn vader, grootvader en overgrootvader koperslagers waren. Hij beschrijft het wapen aldus:

Doorsneden: I in zilver een gekroonde smidshamer
II in zilver een huismerk (zie afb.)
Helmteken, de gekroonde hamer van het schild, omgewend.
Alles van zwart op zilver; de kroon van goud.

Dit wapen werd aangetroffen op een zerk van gewoon formaat (zerk nummer 529) in de St. Stevenskerk te Nijmegen (1697). Van dit wapen werd een paneel vervaardigd door de bekende heraldicus J.C.P.W.A. Steenkamp, kolonel der artillerie b.d. te 's-Gravenhage in 1943.
De bovengenoemde genealogie kwam na enige omzwervingen als enig erfstuk in mijn bezit kort na het overlijden van een tante.
Ik mocht echter eerst twintig jaar later aan deze "nalatenschap" veel plezier beleven toen deze voor mij aanleiding werd eens wat dieper te gaan graven.
Allereerst bleek, dat de samensteller op een dwaalsppor was geraakt, omdat door oorlogsomstandigheden (1940-1945) veel rijksarchieven gesloten c.q. opgeborgen waren.
De oudste generaties die in Nijmegen de naam Smits voerden, bleken tot het patriciaat te behoren; zij stammen uit Gulickerland.
Zij voerden een geheel ander wapen, waarvan ik de beschrijving vond in "Geslacht Register van de Familie Smits". 2)

De beschrijving daarvan luidt als volgt:
" In zilver op groene grond een gouden vier-potige tafel,
" waarvan oprijzen drie groengetakte en groen-gebladerde koren-
" aren van goud. Rechts en links drie gouden tulpvormige bloemen
" onder elkaar, midden onder een dito bloem (wellicht een krieke-
" laar). Het schild gedekt door een aanziende helm met een Fleuron-
" kroon. Helmteken: een korenaar zoals op het schild".
Na zeven jaar was ik dan in 1978 in het bezit van een wat magere genealogie van de familie en twee wapens, waarvan het eerste vrijwel zeker niet van de juiste stamvader is. Het tweede wapen voert

tot verrassingen, nl. een reeks van varianten.
Als eerste variant een vrijwel identiek wapen, dat werd/wordt gevoerd door een familie Wijnen, waarmede ik tot op heden nog geen familierelatie heb kunnen vaststellen; ook al was deze familienaam in Nijmegen in de 17e en 18e eeuw bekend.
De verschillen zijn: de korenaren op de tafel staan in een fles en de bloemen op het schild hebben kleine groene blaadjes.
Een simpel berichtje in "De Telegraaf" van 29 oktober 1979 vestigde mijn aandacht op een tentoonstelling van de "Muntslag van Nijmegen" in het in die stad gevestigde museum "Commanderie van St. Jan".
Ik kon die tentoonstelling helaas niet bezoeken, maar omdat ik inmiddels wist dat er in de periode 1699-1750 gedachtenis-penningen waren geslagen van mijn voorouders, nam ik contact op met de directeur van het museum, Drs. G.Th. Lemmens. 3)
Bij een briefwisseling bleek, dat het museum behalve een drietal penningen van de familie ook nog beschikte over een lakzegel, een gesneden houten schild alsmede over twee schilderijen van oud-burgemeesters van Nijmegen. Dankzij de enorme medewerking van de heer Lemmens beschik ik nu over prachtige foto's van de penningen, waarbij blijkt, dat de eerste Nijmeegse Smits het eerder beschreven wapen voerden. Ook de tweede variant kwam hierbij aan het licht.

Gedachtenispenning met wapen van de eerste in Nederland geboren stamvader van het geslacht Smits, gedoopt 14 mei 1648 te Nijmegen en overleden 22 december 1715. Voor- en achterzijde.

Geslagen penning van de hand van de zilversmid Holtzey van Jacobus Smits, gedoopt te Nijmegen 12 october 1688 en aldaar overleden 18 februari 1749. Hij was fabrikant te Nijmegen en de laatste jaren van zijn leven tevens burgemeester aldaar. Op 4 februari 1734 huwde hij te Calcar (D) met Judith Petronella Engelberts. Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren.

Als gedachtenis-penning werd bij het overlijden van Jacobus Smits, schepen en raad van de stad Nijmegen, op 18 februari 1749 de volgende variant geslagen:
De zeven tulpvormige bloemen op het schild waren vervangen door (vrij fors uitgevallen) distelbloemen met steel en bladeren. Daarnaast werd de helm op het schild vervangen door een "markiezenkroon".

Voorts werd een aantal niet tot het wapen behorende verfraaiïngen van bundels korenaren toegevoegd, waarna alles werd gedekt met enige doodssymbolen zoals zandloper en doodshoofd.
Aangezien dit alles genealogisch noch ook heraldisch gerechtvaardigd is, neem ik aan, dat de toenmaals bekende medailleur Heltzey zich deze artistieke vrijheden heeft veroorloofd; wellicht ook onder invloed van de toen heersende franse stijl.

Van het wapen van deze Jacobus Smits geeft de bekende Nijmeegse stadsarchivaris, de heer Schevichaven, een andere afbeelding, welke hij aantrof in de St. Stevenskerk.
Deze derde variant geeft in plaats van de genoemde tulpvormige bloemen zeven aanziende mannen-gezichten. 4)
De vierde variant was wederom naar een tekening van Schevichaven en betrof Adam Jacob Smits (1685-1742), eveneens burgemeester van de stad Nijmegen.
Hij voerde het oorspronkelijke wapen van zijn grootvader met een kleine variatie door de gouden korenaar uit het helmteken te vervangen door een tulpvormige bloem uit het wapenschild. Deze Adam Jacob Smits was al zeer jong (nl. op vier en twintigjarige leeftijd) lid van de vroedschap in zijn stad. Hij huwde het enige kind van de heer Van Horssen en verkreeg na de dood van zijn schoonvader het recht om diens titel en wapen te voeren.
Hij wordt dan ook nog al eens vermeld als: Adam Jacob Smits (Vrij) heer van Horssen. Uit het huwelijk Smit - Van Horssen werden geen zonen geboren, zodat bij het overlijden van Adam Jacob in 1742 tevens een einde kwam aan de adeldom van deze tak van de familie.
Het wapen van Van Horssen bestond uit een

> zwart schild, beladen met een klimmende aanziende leeuw van goud.

Rietstap meldt hiervan een overdreven verfranste beschrijving als volgt:

> "Bouwens van Horssen; Van sabel, beladen met eenen leeuw,
> "Léopardé van goudarmé et lampassé van keel." 6)

Zoals Rietstap al meldt in zijn voorwoord van het in 1856 verschenen "Handboek der Wapenkunde", was er in de nederlandse heraldiek een duidelijke invloed van de franse heraldiek.
Vorstenbos van Ooyen komt dan ook met de vijfde variant op het wapen Smits, waarvan ik de gebruiker nog niet nauwkeurig heb vastgesteld. Hier is het schild geheel groen, de tulpvormige bloemen zijn zeven franse lelies in goud geworden en de enkele korenaar is vervangen door een drietal, geplaatst tussen een vlucht rechts groen en links goud. Als schildhouders zijn twee klimmende marters aangebracht. 2)
Sinds kort heb ik een aquarel van deze versie in mijn bezit.
Dit was dan een verhaal over wapenvarianten van een oprecht amateur.
Hopelijk voert verder speurwerk nog eens tot een volgend artikel over de genealogie van Smit(s) de op- en neergang van dat geslacht en de komst daarvan naar Soest in 1879.

A.H.F. Smit.

1) Kits Nieuwenkamp
2) Centraal Bureau voor Genealogie
3) Commanderie van St. Jan, Nijmegen
4) Zoeklicht op Nijmegen, 1980
5) Gemeente-archief, Nijmegen
6) Léopardé = gaande leeuw met binnenwaarts gekeerde staartpunt.
Armé et lampassé = genageld en getongd
keel = rood

VAN DE WERKGROEPEN

Op dinsdag 7 juni jl. hield de werkgroep genealogie een bijeenkomst in "De Rank". De groep belangstellenden was niet groot, maar dat maakte dat er een intensieve gedachtenwisseling mogelijk werd, waardoor de avond toch als bijzonder geslaagd kan worden aangemerkt.

De coördinator van deze werkgroep, de heer G. Staalenhoef uit Amsterdam legde uit, dat het de bedoeling is, dat deze groep binnen het kader van de Historische Vereniging Soest regelmatig bijeen zal komen om zich op genealogisch terrein te oriënteren.
Voor de groep zal een secretaris worden aangezocht en iemand die de reeds aanwezige of nog te verkrijgen literatuur wil ordenen en beheren.
Voor de nieuwelingen werd de werkmethode voor genealogisch onderzoek uiteengezet.
Voorts werden allerhande onderwerpen besproken, waarbij diverse familiegegevens en wetenswaardigheden over Soest werden uitgewisseld.
Een van de aanwezigen - de heer G. Stalenhoef (met één "a") uit Soesterberg wist met kostelijke verhalen over veel oude Soestenaren aan deze bijeenkomst een waardevolle bijdrage te leveren.
Jammer, dat er geen bandopnameapparaat aanwezig was om deze gegevens op te slaan voor latere verwerking!
Kortom: een buitengewoon geslaagde avond.

MODERNE ARCHEOLOGIE

Op 12 juni jl. opende burgemeester Mr. Paul Scholten het nieuwe bedrijfscomplex van het Aannemingsbedrijf H. van Asch B.V.
Hij deed dit op een originele- en aan de aard van het bedrijf aangepaste wijze, door als volleerd dragline-machinist de eerste sleuf te graven op het bedrijfsterrein teneinde te onderzoeken of zich daar sporen van bewoning uit vroeger tijden zouden kunnen bevinden.
Dit bleek niet het geval; wel kwam een kistje naar boven dat enige enveloppen bevatte, waarvan er een op naam van onze vereniging was gesteld. Bij opening rolden er twee gouden dukaten uit.

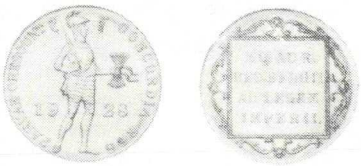

Op de voorzijde van de munt is een staande ridder afgebeeld, uitgerust met zwaard en pijlbundel. Het omschrift daarbij luidt: "Concordia Res Parvae Crescunt". Letterlijk vertaald betekent dit: "Door eendracht groeien kleine zaken" ofwel kortweg gezegd: "Eendracht maakt macht".
Een toepasselijke spreuk niet alleen betrekking hebbend op het bedrijf Van Asch B.V., maar ook op de Historische Vereniging Soest.

Een goed samenspel tussen gemeente, bedrijfsleven en met name onze vereniging is belangrijk voor het bevorderen van het prettige leefklimaat in Soest.

Op de keerzijde van de dukaten staat in vierkant geslagen:
"MO AUR REG BELGII AD LEGEM IMPERII"
De eerste drie woorden van deze tekst zijn de afkortingen van "moneta aurea regni", wat zoveel betekent als
"gouden munt van het Koninkrijk der Nederlanden volgens de wet van het Keizerrijk". Dit betekent, dat de dukaat een goudgehalte heeft, zoals dat bij edict van de duitse keizer Ferdinand in 1559 voor dukaten werd vastgesteld, nl. een goudgehalte van 0,983.
Het edict van Ferdinand werd ook in ons land voor dukaten van kracht op 4 augustus 1586, als gevolg van een resolutie die onder de graaf van Leicester tot stand kwam.
De dukaat is een Rijksmunt, doch zonder de hoedanigheid van wettig betaalmiddel; het gewicht is 3,4940 gram, hetgeen bij een goudgehalte als hierboven vermeld een zuiver goudgewicht oplevert van 3,4366 gram.
De diameter van de dukaat bedraagt 21 mm.

De dukaten mogen dan geen wettig betaalmiddel zijn; Van Asch B.V. heeft er onze vereniging een heel groot plezier mee gedaan, omdat deze een welkome bijdrage vormen aan het "werkkapitaal" van onze vereniging.

Wij hopen dat ook wanneer U in de toekomst bij werkzaamheden sporen uit het verleden tegenkomt in de Soester bodem gezegd kan worden:
CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT ofwel vrij vertaald:
WAT GOEDE SAMENWERKING AL NIET VERMAG.

VRAGENRUBRIEK

Wie beschikt over gegevens betreffende Gerrit (Jan) Smit(s), ook wel geschreven als Smith.
Gedoopt te Nijmegen (?) 1 januari 1709.
Bekend is, dat hij in elk geval van circa 1755 af te Amersfoort woonde en aldaar op 20 mei 1757 huwde met Elisabeth S(e)ijnen, uit welk huwelijk zes kinderen werden geboren, nl. Gertrudis (1758) - Joannes (1759) - Joannes Willibradus (1760) - Geertruij (1763) - Simon (1765) en Jacobus (1767).
Het kerkelijk huwelijk vond plaats in de R.K. parochie 'T Zand.

Uw reactie graag aan: A.H.F. Smit, Joh. Poststraat 342, Soest, telefoon 17082.

Ongeveer twintig jaar geleden zouden er aan de Van Weedestraat - ongeveer op de plaats waar nu de Nederlandse Middenstandsbank is gevestigd - in een bouwput onderaardse gangen en muurresten zijn gevonden.
Wie weet daar iets meer van?
Uw bericht a.u.b. aan onze secretaris, de heer P. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, tel. 13910.

Naar aanleiding van een artikel van de heer F.S.I. Knaapen over "Dood en begraven" in Van zoys tot Soest, 1ste. jaargang, nr. 3, ben ik gaan bladeren in manuscript van wijlen mijn man, Engelbert Heupers. Ik herinner mij een stukje over het begrafenismaal, dat hieronder volgt.

Mineke Heupers-Nuij

HET BEGRAFENISMAAL

Feitelijk kan er niet gesproken worden van een echt begrafenismaal. Bij een begrafenis in Eemland werd weinig gegeten en gedronken. Het was wel gewoonte om na afloop van de begrafenis in het sterfhuis een broodmaaltijd te gebruiken.
In de vorige eeuw kreeg men wittebrood met ham of kaas, waarbij koffie werd gedronken; vanwege de kleur werd de koffie zonder melk en zonder suiker gegeven. Zwart is immers de kleur van de rouw. Wel kregen de bezoekers een zwarte bal[c1] bij de koffie.
Bij de boeren werd soms een borrel geschonken. Dit gebeurde alleen als het een niet al te betreurenswaardig sterfgeval was. Was de overledene een jonge vrouw, een jonge man of een kind, dan werd dit niet gedaan.
Wel kregen in de vorige eeuw de mannen een Goudse pijp met tabak aangeboden, een gebruik, dat alleen bij deze gelegenheid plaats vond.

[c1] van stroop en gebrande suiker gemaakte bolvormige snoeperij (babbelaar)

BOEKENPLANK

"De Gracieuse", jaargang 16 (oktober 1879-oktober 1880), herdruk in boekvorm van een jaargang van gelijknamig tijdschrift. Uitgave van Van Hoeve, Amsterdam prijs ƒ 98,50.

De Gracieuse was een mode- en handwerkboek, dat tweemaal per maand uitkwam in de jaren 1865/1936 en dat zich richtte op een breed publiek, dat door de uitvinding van de naaimachine en andere technische hulpmiddelen in staat werd gesteld snel de nieuwste modellen na te maken. Voor de beroepscoupeuse was het een vakblad, dat zij graag voor haar cliënten ter inzage legde.
In de vorige eeuw was de mode zeer sterk gebonden aan voorschriften; dit gold niet alleen voor de damesmode, maar ook voor heren- en kinderkleding. Voor iedere gelegenheid was er aangepaste kleding; voor trouw en rouw, voor hoogtepunten in het kerkelijk leven, voor recepties en bals, voor op reis en sport (te paard).
De baby-uitzet groeide in die jaren aan op elke dag dat de zwangerschap voortschreed. Het was de trots van elke jonge moeder aan bezoekers haar zelf(op)gemaakte luiermand, ledikantje, het draagkussen, doopjurk, bakerband (navelbandjes), hemdjes, bavettes (slabbetjes) te kunnen tonen.
Deze heruitgave is een royaal geïllustreerd boek, dat met zijn platen en beschrijvingen een goed inzicht geeft in de garderobe van onze grootmoeders en overgrootmoeders.

"Tussen Vecht en Eem"

De Stichting "Tussen Vecht en Eem", die de belangstelling en zorg voor het Gooi wil bevorderen, heeft een boek gepubliceerd waarin een schets wordt gegeven van de jongere architectuur en monumenten in het Gooi (na 1874), geplaatst in het kader van de sociaal-economische en cultuur-historische ontwikkeling van het Gooi in die periode.
Tussen Vecht en Eem constateert dat de belangstelling en zorg voor deze jongere gebouwde omgeving matig te noemen is, zowel bij de bevolking en regionale en lokale organisaties als bij de diverse gemeentebesturen. "Waardevolle of karakteristieke gebouwen van allerlei aard en beeldbepalende "gezichten" worden gesloopt en aangetast, slecht verbouwd of "gewoon" verwaarloosd", aldus de Stichting.

Op deze wijze verdwijnen waardevolle stukken omgeving en daarmee ook een stuk historie. Zo merkt de Stichting op, dat belangrijke bouwwerken als Zonnestraal (Hilversum, 1928, architect Duiker) en bijv. het landhuis Swaenenburch ('s Graveland, 1878, architect P.J.H. Cuypers) in verval zijn. Een aktie om beide gebouwen enige toekomst te bieden zal binnenkort door TVE ondernomen worden.

Bij de monumentenzorg, zoals die de laatste honderd jaar in Nederland gestalte heeft gekregen lag tot voor kort het accent op de zgn. oudere bouwkunst, d.w.z. de gebouwde omgeving vóór ca. 1850. De jongere bouwkunst (-architectuur, -monumenten) heeft nog vrij weinig aandacht gekregen.
De laatste jaren is er echter nogal wat veranderd op het gebied van de monumentenzorg. Zo is er veel aandacht gekomen voor gebouwen in relatie tot hun omgeving en voor "stads- en dorpsgezichten". Ook gaan er steeds meer stemmen op om tot een gedecentraliseerde aanpak van de monumentenzorg te komen. Waar minder schot in zit is de belangstelling en zorg voor de jongere bouwkunst.

Ook het Gooi is te beschouwen als een cultuurgebied, een gebied nl. met een sociaal-economische en cultuur-historische samenhang. Tot dit gebied kunnen gerekend worden de vijf oude erfgooiersdorpen Bussum, Laren, Blaricum, Hilversum en Huizen met de hoofdstad Naarden.
Voorts de omliggende gemeenten Muiden, Weesp, Nigtevecht, Nederhorst den Berg, Loosdrecht, 's Graveland, Baarn en Eemnes. Tot 1874 was het Gooi een eenvoudige, wat achtergebleven, agrarische regio. Daarna met het aanleggen van de Oosterspoorweg, begon een periode van explosieve groei. Schilders ontdekten Laren en Blaricum, gevolgd door allerlei mensen die zich tot de vrije en landelijke sfeer daar aangetrokken voelden. Met name voor deze groepen werden door vele bekende en minder bekende architecten fraaie landhuizen gebouwd.

Het Gooi raakte in trek bij forensen en renteniers wat tot de bouw van vele villa's en villaparken, vooral in Bussum en Hilversum leidde. Voor de groeiende arbeidersbevolking werden vooral in Hilversum, tuindorpachtige wijken gebouwd o.a. door stadsarchitect en stedebouwkundige Dudok. Allerlei ook internationaal bekende "wereldverbeteraars" vestigden zich in het Gooi. Zo streek een kolonie christen-anarchisten o.l.v. Prof, Van Rees in Laren/Blaricum neer en ontstond in Bussum de vermaarde utopistische kolonie Walden van Frederik Van Eeden.

Ook voor deze groepen werden gebouwen van allerlei aard neergezet. Het Gooi werd ontdekt als recreatieoord en als herstellingsoord, wat

17 november 1914 schreef de afzender:
"Dit is de villa van de heer London, architect; ze is geheel "van witten zandsteen met goud. Eén pracht".

tot de bouw van complexen zomerhuisjes en diverse sanatoria leidde. Zo raakte het Gooi langzaam volgebouwd. De gehele ontwikkelingsgang van deze regio vindt zijn neerslag in de gebouwde omgeving.

Tussen Vecht en Eem heeft nu een boek gepubliceerd, met bijdragen van diverse auteurs: Jongere architectuur en monumenten in het Gooi. Het telt 140 blz. en bijna 100 illustraties. In een inleidend artikel wordt het werkgebied en de onderwerpen afgebakend. Vervolgens wordt kort de geschiedenis van het Gooi vóór 1874 geschetst. Hoe het Gooi in het algemeen veranderde en zich aanpaste tussen 1874 en 1940 wordt in een volgende bijdrage beschreven.
In een hoofdbijdrage schetst TVE-voorzitter Cerutti vanuit diverse invalshoeken een aantal aspecten van de jongere architectuur en monumenten in het Gooi. Voorts bevat het boek bijdragen over de volkswoningbouw, kerken van Cuypers, Dudok en de architect Ph.J. Hamers.
Het boek draagt een inventariserend en signalerend karakter en is te beschouwen als aanzet tot verdere studies.

Het boek is te bestellen bij de penningmeester van genoemde stichting, Jagerspad 31 te Laren, 1251 ZW, telefoon 02153 - 15680. Kostprijs ƒ 10,-, exclusief portokosten.
De "Stichting Tussen Vecht en Eem" stelt zich voor een Gooise Historische Reeks uit te geven, waarvan het eerste deel nog dit jaar zal verschijnen.

KARAKTERISTIEKE SPREEKWOORDEN EN GEZEGDEN

Tot voor enige tijd was de dagelijkse omgangstaal het zogenaamde Soester dialect, dat buiten de scholen, overal werd gesproken, door die inwoners van Soest, die er geboren en getogen waren. Degenen, die zich mettertijd in Soest vestigden, namen de taal niet over, hoewel ze die wel konden verstaan.
Door de boerenbevolking werden vele karakteristieke woorden en gezegden gebruikt, die voor Soest kenmerkend waren doch ook elders in ons land voorkwamen.
Wij laten een aantal van deze vaak zo kernachtige spreekwoorden en uitdrukkingen volgen; sommige in dialect, andere in het Algemeen Beschaafd Nederlands, omdat ze niet of zelden in het plaatselijk dialect werden weergegeven.
Het Soester dialect staat niet op zichzelf, maar behoort tot de spreektaal van oostelijk Utrecht en is nauw verwant aan het dialect, dat op de noord-west Veluwe wordt gesproken.

Het eerste spreekwoord is wel zeer kenmerkend voor Soest, omdat te Soest knollen verbouwd werden van uitzonderlijke kwaliteit. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat het spreekwoord elders niet bekend was.

Wie op tijd knollen wil eten,
Mag Sint Laurens niet vergeten.

De knollen moesten op 10 augustus, de naamdag van St. Laurens worden gezaaid, wilde men een goede oogst hebben.

Als de zon schijnt en het onweert,
Is er kermis in de hel.

Een gezegde, dat in de zomer nog wel eens viel te beluisteren, wanneer er een onweersbui losbarstte, terwijl de zon bleef schijnen.

Die jong is heel uut de schrang egreuid.

Dit werd nogal eens gezegd, wanneer een lange magere jongen voor zijn leeftijd veel te lang was.

'k Zal 't an de balk schrieve, of
Zet het maor an de balk!

Dit wil zeggen: Ik zal het goed onthouden of je moet het maar goed onthouden. Het gebeurde dikwijls, dat men de datum wanneer een koe moest kalven op een balk op de deel schreef.

A' je raoit hoeveul kippies ik heb,
dan krieg je ze alle zeuve!

Een grapje, dat nog wel een opgeld deed en aan kleine jongens, die graag alles wilden weten, verteld werd.

Ongs Lieve Heer oonder de aarm
en de duvel an de poten.

Dit werd gezegd van schijnheiligen en bedriegers, die zondags met het kerkboek in de hand naar de kerk gingen, terwijl op hun handel en wandel in het dagelijks leven wel wat was aan te merken.

Er is meer een zak dichtgebonden, die niet vol was.

Dit wil zeggen: Er is niets meer.

A's 't maor achter op de deel blieft,
a's maor niet veur komt.

Men kan nog beter ziekte hebben onder het vee, dat op de deel verblijf houdt, als bij de mensen, die aan de voorzijde van de boerderij wonen.

Neef en nicht vriejt licht.

Dit gezegde - elders ook wel bekend - was toepasselijk, wanneer neef en nicht met elkaar vrijden of gingen trouwen, waarvoor men weinig waardering had.

Steen, o steen, wanneer zal ik je alleen betreen!

Dit was de verzuchting van vele vrouwen, die zes weken na de bevalling weer voor het eerst hun kerkgang deden en al de zekerheid hadden, dat zij weer in verwachting waren.

A's de boekweit is an de band,
dan is 't schoftied an kant.

Tijdens het oogsten van de boekweit hadden de boerenknechten een korte rustpauze en kan men een middagdutje doen. Wanneer de boekweitoogst binnen was, was dit welkome schaftuurtje voorbij.

Aandere luu sunt o'k luu!

Andere mensen zijn ook mensen. Hiermee wordt bedoeld: leven en laten leven, niet te veel met anderen bemoeien.

Waoter waor de enten de kont in wassen!

Dit fraaie werd wel eens gezegd, wanneer men slechte koffie kreeg te drinken. De eenden nemen het niet zo nauw en zwemmen ook wel in minder schoon water.

Hier slijt men brood aan iedereen,
Die door Gods gunst, dit huis betreen.

Deze spreuk kwam in de vorige eeuw voor op een uithangbord van een bakkerswinkel in de Teutsteeg, de huidige Kleine Melmweg.

't Zunt maor minne Niekaarkse beestjes!

Deze karakteristieke uitdrukking was kenmerkend voor de Soester boeren, die er betere en meer doorvoede koeien op nahielden dan in de omtrek van Nijkerk, waar de koeien schraal en mager waren.

De duvel d'r uutjaoge, die d'r inne vleukt is!!!

Nog harder schreeuwen en te keer gaan tegen het werkvolk, dat naar de boer zijn zin niet hard genoeg werkt, maar daartoe moet worden aangezet.

En noeng vijf Wees Gegroetjes veur alle dooie
in de laai.

In de lade van het kabinet of de tafel werden de bidprentjes bewaard van overleden familieleden, buren en kennissen. Deze werden in de dagelijkse gebeden bij velen herdacht. Soms vergat men er wel eens één of meerderen en dan wilde men het in één keer weer goed maken voor allemaal.

Heer ik weet, dat ik je bemin.
Ik neem een sprong
En spring er in.

Een wilde vesper, die wel eens werd gezegd voor het naar bed gaan.

Psalm viefe, vars zesse.
's Maargens uut de Biebel en
's aovonds uut de flesse.

Dit werd nog wel eens gezegd van een erg vroom bekend staande familie, die ijverig naar de kerk ging en in de bijbel las, maar ook niet afkerig was van een slok uit de fles. Vooral katholieke boeren lieten zich over deze, in hun ogen, kleine en meestal protestante boeren, minder vleiend uit. Vandaar deze schampere uitdrukking.

De veenboertjes waren bij de grote boeren weinig in aanzien en telden niet mee. De veenboertjes waren protestant en kwamen nauwelijks in aanraking met de eigenlijke grote Soester boeren, die rooms-katholiek waren. Zij werden door hen geduld, maar meer ook niet.

A's de zicht gaot deur 't koren,
het de koekoek z'n stem verloren.

De zomer is voorbij, het oogsten is begonnen. Men hoort de koekoek in alle vroegte zijn naam niet meer roepen.

Een goede paap (d.i. priester) schenkt zichzelf
het eerst in.

Dit wordt wel gezegd, wanneer iemand zichzelf het eerst en het meest bedenkt.

't Wiegestro hangt hem nog achter z'n ore.

Hij is nog te jong om met ouderen mee te praten.

Ik leen hem liever m'n kaarkboek dan ming geld.

Dat wil zeggen, dat je hem niet zo gauw moet lenen, want je kunt lang wachten voordat je je geld terug krijgt.

Op Soest wonen twee boeren,
De één zoek ik en de andere kan ik niet vinden.

Een nog wel eens gedane uitlating van boerenknechten, die het met hun boer, bij wie ze werkten, niet konden vinden. Met andere woorden: Er zijn geen goede boeren, zij zijn allemaal gierig en "bar zuunig".

Engelbert Heupers

Doel.

Artikel 3.

1. De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis van de gemeente Soest en haar omgeving, alsmede van de bewoners daarvan door de tijden heen.
2. De vereniging tracht haar doel te verwezenlijken door:
   a. onderzoek van bronnen en literatuur in openbare en particuliere archieven, bibliotheken en verzamelingen;
   b. archeologisch onderzoek;
   c. het verzamelen van voorwerpen van geschiedkundige waarde
   d. het inrichten van tentoonstellingen;
   e. het organiseren van lezingen, cursussen en excursies;
   f. het streven naar behoud van monumenten in de ruimste zin van het woord;
   g. het uitgeven van een tijdschrift;
   h. de vorming van werkgroepen en commissies ter behartiging van de sub a. tot en met g. genoemde taken;
   i. samenwerking met instellingen, stichtingen en verenigingen, zowel in als buiten Soest, die een soortgelijk doel nastreven;
   j. alle andere wettige middelen.